

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА, ПЕРЕРОБКИ ТА
РОБОТОТЕХНІКИ У ТВАРИННИЦТВІ

Затверджено

Рішення Вченої ради

Вінницького національного
аграрного університету

« 17 » 04 2026 р.

Протокол № 9

Голова Вченої ради

 Ігор ДІДУР

Затверджено

Ректор

Вінницького національного
аграрного університету

 Григорій КАЛЕТНИК

« 17 » 04 2026 р.

П Р О Г Р А М А

вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності Н2 Тваринництво
для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

Вінниця – 2026

Програму підготували:

Солона Олена Василівна – кандидат технічних наук, доцент, декан факультету технології виробництва, переробки та робототехніки у тваринництві.

Чудак Роман Андрійович – доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри технології розведення, виробництва та переробки продукції дрібних тварин.

Разанова Олена Петрівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри технології виробництва та переробки продукції тваринництва.

Рецензенти:

1. **Кулик М.Ф.** – д.с.-г.н., професор, член-кореспондент НААН України, Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН України.

2. **Яремчук О.С.** – д.с.-г.н., професор Вінницького національного аграрного університету, м. Вінниця.

Рекомендовано до видання Вченою радою Вінницького національного аграрного університету (протокол № 9 від 17 квітня 2026 р.)

Рекомендовано до видання Вченою радою факультету технології виробництва, переробки та робототехніки у тваринництві (протокол № 7 від 10 квітня 2026 р.)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету технології виробництва, переробки та робототехніки у тваринництві (протокол № 7 від 9 квітня 2026 р.)

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Мета вступного іспиту зі спеціальності	5
2. Характеристика змісту програми	6
3. Вимоги до здібностей і підготовленості здобувачів	9
4. Порядок проведення вступного іспиту зі спеціальності	10
5. Структура екзаменаційного білета	12
6. Критерії оцінювання вступного іспиту зі спеціальності	13
7. Орієнтовний перелік питань для підготовки до вступного іспиту зі спеціальності	14
8. Список рекомендованої літератури	17

ВСТУП

Програма призначена для осіб, які вступають до аспірантури Вінницького національного аграрного університету.

До участі в конкурсі на навчання в аспірантурі здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) зі спеціальності Н2 Тваринництво допускаються особи, які мають документ державного зразка про здобутий освітньо-кваліфікаційний рівень магістра чи спеціаліста зі спеціальності Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва та суміжних з нею спеціальностей.

Спеціальність Н2 Тваринництво належить до більш поширених специфічних категорій сільського господарства.

Вступні випробування до аспірантури складаються з вступного іспиту із спеціальності в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з відповідної спеціальності, а також іноземної мови.

Під час вступного іспиту зі спеціальності до аспірантури абітурієнти повинні показати рівень теоретичних знань з циклу фундаментальних та основних розділів спеціальних дисциплін.

1. МЕТА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Мета вступного іспиту полягає у визначенні професійної компетентності й готовності магістра (спеціаліста) до навчання в аспірантурі за спеціальністю Н2 Тваринництво, яке передбачає здобуття теоретичної знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Завдання до фахового іспиту при вступі в аспірантуру за спеціальністю Н2 Тваринництво сформовані за основними розділами базових дисциплін:

- Технологія виробництва молока та яловичини;
- Технологія виробництва продукції свинарства;
- Технологія виробництва продукції птахівництва;
- Технологія виробництва продукції вівчарства;
- Технологія виробництва продукції бджільництва;
- Конярство;
- Годівля тварин і технологія кормів.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Навчальна дисципліна **«Технологія виробництва молока і яловичини»** включає такі розділи, що винесені на фаховий іспит до вступу в аспірантуру:

1. Біологія продуктивності молочної худоби.
2. Селекційно-племінна робота у скотарстві різних напрямів продуктивності.
3. Фактори, що впливають на молочну продуктивність великої рогатої худоби. Облік молочної продуктивності.
4. Зоотехнічні основи відтворення худоби.
5. Яловість і неплідність та заходи попередження їх.
6. Породи великої рогатої худоби різних напрямів продуктивності.
7. Заготівля, приготування та режим годівлі великої рогатої худоби. Організація годівлі дійних корів.
8. Технологія виробництва молока.
9. Технологія доїння, первинна обробка та реалізація молока.
10. Технологія вирощування ремонтного молодняку великої рогатої худоби.
11. Системи і способи утримання корів.
12. Спеціалізоване м'ясне скотарство.
13. Виробництво яловичини і молочному скотарстві.
14. Виробництво яловичини в молочному скотарстві.
15. Організація відтворення стада великої рогатої худоби різних напрямів продуктивності.
16. Новітні технології в скотарстві.

Навчальна дисципліна **«Технологія виробництва продукції свинарства»** включає такі розділи, що винесені на фаховий іспит до вступу в аспірантуру:

1. Селекційно-племінна робота у свинарстві.
2. Біологічні особливості та господарсько-корисні ознаки свиней.
3. Структура і властивості породи. Класифікація порід свиней.
4. Характеристика методів розведення свиней. Племінний та виробничий облік у свинарстві.
5. Особливості годівлі різних статеві-вікових груп свиней.
6. Системи утримання різних статеві-вікових груп свиней.
7. Відгодівля свиней. Види відгодівлі.
8. Годівля і утримання свиней в органічному господарстві.
9. Технологія вирощування ремонтного молодняку свиней.
10. Виробництво свинини в індустріальних спеціалізованих господарствах.

Навчальна дисципліна **«Технологія виробництва продукції птахівництва»** включає такі розділи, що винесені на фаховий іспит до вступу в аспірантуру:

1. Господарсько-біологічні особливості сільськогосподарської птиці різних видів.
2. Племінна робота у птахівництві.
3. Технологія виробництва харчових та інкубаційних яєць.
4. Ознаки екстер'єру птиці, пов'язані з яйценосністю і відтворювальними якостями курей.
5. Технологія виробництва м'яса сільськогосподарської птиці.
6. Технологія переробки продукції птахівництва.
7. Склад і харчова цінність м'яса птиці.
8. Схема технологічного процесу переробки птиці. Підготовка птиці до забою.
9. Перспективні види птиці.
10. Показники м'ясної продуктивності птиці

Навчальна дисципліна **«Технологія виробництва продукції вівчарства»** включає такі розділи, що винесені на фаховий іспит до вступу в аспірантуру:

1. Господарсько-біологічні особливості овець різних напрямів продуктивності.
2. Поняття про вовну та її якісні властивості.
3. Технологія виробництва продукції вівчарства на промисловій основі.
4. Відтворення стада овець.
5. Смушкова та овчинна продуктивність овець.
6. Селекційно-племінна робота у вівчарстві.
7. Продуктивні особливості тонкорунних овець.
8. Виробнича класифікація грубововнових порід овець.
9. Індивідуальне та класне бонітування овець.
10. Вирощування ягнят від народження до відлучення.

Навчальна дисципліна **«Технологія виробництва продукції бджільництва»** включає такі розділи, що винесені на фаховий іспит до вступу в аспірантуру:

1. Біологія медоносної бджоли.
2. Утримання та розведення бджіл.
3. Використання бджолиних сімей для запилення сільськогосподарських ентомофільних культур.
4. Спеціальні та отруйні медоноси.
5. Технологія виробництва основної продукції бджільництва.

6. Технологія виробництва додаткової продукції бджільництва.
7. Оцінка якості продукції бджільництва.
8. Племінна робота в бджільництві.
9. Технологія розмноження бджолиних сімей.
10. Вимоги до маток і робочих бджіл різних порід

Навчальна дисципліна **«Конярство»** включає такі розділи, що винесені на фаховий іспит до вступу в аспірантуру:

1. Біологічні особливості та domestикаційні зміни коней.
2. Основні принципи класифікації порід коней.
3. Категорії вгодованості та вік реалізації м'ясних коней.
4. Склад кобилячого молока. Особливості будови вим'я і молоковіддачі у кобил. Роздій кобил.
5. Методи розведення, принципи відбору і підбору та бонітування коней.
6. Сучасний стан породного складу коней. Класифікація порід коней.
7. Вади та дефекти на голові, шиї, тулубі коня.
8. Коні в біологічній промисловості. Іпотерапія.
9. Тренінг коней.
10. Способи мічення коней.

Навчальна дисципліна **«Годівля тварин і технологія кормів»** включає такі розділи, що винесені на фаховий іспит до вступу в аспірантуру:

1. Фізіологія травлення у сільськогосподарських тварин. Поживність кормів.
2. Перетравність кормів і фактори, що її обумовлюють.
3. Характеристика кормів, їх класифікація.
4. Раціональне використання кормів, підготовка до згодовування.
5. Нормована годівля сільськогосподарських тварин.
6. Режим, техніка та контроль годівлі сільськогосподарських тварин.
7. Концентровані корми та комбікорми.
8. Нормування годівлі сільськогосподарських тварин.
9. Технологія виробництва, заготівлі та зберігання кормів.
10. Оцінювання поживності та якості кормів.

3. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЗДОБУВАЧІВ

Програма вступного іспиту до аспірантури за спеціальністю Н2 Тваринництво складена відповідно до Галузових стандартів вищої освіти (ГСВОУ МОНУ), «Освітньо-кваліфікаційної характеристики» та «Освітньо-професійної програми» підготовки фахівців ступеня магістра за спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва.

Вимоги до вступного іспиту зі спеціальності до аспірантури ґрунтуються на нормативних формах державної атестації осіб, які навчаються у навчальних закладах. На вступний іспит виноситься система умінь, що визначена ГСВОУ МОНУ «Освітньо-кваліфікаційної характеристики». Зміст фахового іспиту базується на системі основних розділів нормативних навчальних дисциплін, що визначені ГСВОУ МОНУ «Освітньо-професійної програми» підготовки здобувача ступеня магістр.

Вступник до аспірантури за спеціальністю Н2 Тваринництво має продемонструвати такі компетентності:

- знання основних зоотехнічних законів і закономірностей;
- оперувати знаннями з технології виробництва і переробки продукції тваринництва;
- використовувати сучасні технологічні методи і прийоми для підвищення продуктивності тварин і економічної ефективності виробництва продукції;
- застосовувати основні зоотехнічні закони і закономірності та вміти ними оперувати;
- визначати сучасні проблеми тваринництва і знаходити обґрунтовані їх рішення;
- обґрунтовувати основні прийоми і методи інтенсивного ведення галузі тваринництва в умовах малих ферм та промислових комплексів;
- володіти методами прогнозування, удосконалення та оптимізації технологічних процесів у тваринництві.

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Організація і проведення вступного іспиту до аспірантури Вінницького національного аграрного університету за спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва здійснюється відповідно до:

- Закону України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. (зі змінами);
- Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. (зі змінами);
- Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII від 26.11.2015 р. (зі змінами);
- Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами);
- Положення про приймальну комісію вищого навчального закладу, затвердженого наказом МОН від 15 жовтня 2015 року № 1085 (зі змінами);
- Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2026 році (далі – Порядок прийому), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26 лютого 2026 року № 373, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 березня 2026 р. за № 374/45768;
- Правил прийому на навчання до аспірантури (доктор філософії) та докторантури (доктор наук) Вінницького національного аграрного університету в 2026 році;
- Положення про прийом на навчання до аспірантури та докторантури Вінницького національного аграрного університету на здобуття ступеня доктора філософії та доктора наук у 2026 році;
- Положення про приймальну комісію Вінницького національного аграрного університету в 2026 році;
- Положення про предметні комісії для проведення вступних випробувань до аспірантури Вінницького національного аграрного університету в 2026 році;
- Положення про відділ аспірантури і докторантури Вінницького національного аграрного університету, затвердженого рішенням Вченої ради ВНАУ від 10 березня 2026 р., протокол № 8.

Рекомендується проведення усного екзамену на основі вільного вибору здобувачами білету, який містить три запитання з різних дисциплін, що виносяться на фаховий іспит.

5. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний аграрний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор

_____ Григорій КАЛЕТНИК

«___» _____ 2026 р.

Екзаменаційний білет №
для складання вступного фахового іспиту до аспірантури
зі спеціальності Н2 Тваринництво

1. Теоретичне питання.
2. Теоретичне питання.
3. Теоретичне питання.

Затверджено Вченою радою факультету технології виробництва, переробки
та _____ робототехніки у _____ тваринництві, _____ протокол № _____
від «___» _____ 2026 р.

Голова предметної екзаменаційної комісії

Екзаменатори:

Секретар

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ В АСПІРАНТУРУ

Критерії оцінки результатів вступних іспитів

Завдання	Бали
1. Теоретичне питання	Максимальна кількість – 60 балів
2. Теоретичне питання	Максимальна кількість – 60 балів
3. Теоретичне питання	Максимальна кількість – 60 балів
4. Стаття	Максимальна кількість – 20 балів
Максимальна сума – 200 балів	

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

1. Годівля свиноматок за різного фізіологічного стану.
2. Використання м'ясних порід тварин в промисловому схрещуванні.
3. Особливості ведення органічного птахівництва.
4. Інтенсивна технологія ведення молочного скотарства з використанням комп'ютеризації.
5. Способи використання зелених кормів, що впливають на якість свинини.
6. Значення конярства, його стан та перспективи розвитку.
7. Фактори, що забезпечують переведення виробництва молока на промислову основу.
8. Фактори, що впливають на рівень молочної продуктивності.
9. М'ясні кроси курей. Їх характеристика.
10. Виробництво продукції вівчарства у неспеціалізованих господарствах.
11. Роль селекційно-племінної роботи в підвищенні м'ясної продуктивності сілськогосподарських тварин.
12. Використання альтернативних джерел у птахівництві.
13. Вітамінна та мінеральна поживність кормів.
14. Годівля молодняку великої рогатої худоби при вирощуванні на м'ясо.
15. Методи обліку та оцінка м'ясної і молочної продукції овець.
16. Ведення племінної роботи при потоково-цеховій системі виробництва молока.
17. Використання біологічних особливостей свиней у промисловому свинарстві.
18. Енергозберігаючі технології у м'ясному птахівництві.
19. Фактори впливу на кількість та якість харчових яєць.
20. Принципи організації відтворення стада свиней.
21. Сучасні кроси яєчних курей, найпоширеніші в Україні.
22. Відтворення коней.
23. Обґрунтування кормових потреб свиней.
24. Прийняті технології вирощування ремонтного і племінного молодняку свиней.
25. Роль селекційно-племінної роботи в підвищенні м'ясної продуктивності сілськогосподарських тварин.
26. Виробництво продукції вівчарства у неспеціалізованих господарствах.
27. Організація кормової бази для вирощування і відгодівлі великої рогатої худоби.
28. Годівля молодняку великої рогатої худоби при вирощуванні на м'ясо.
29. Найпоширеніші хвороби бджіл, профілактика та лікування.
30. Принципи технології відгодівлі овець.
31. Технологічна схема виробництва м'яса курчат-бройлерів за різними циклами виробництв.
32. Способи формування бджолиних сімей.

33. Тренінг у коней.
34. Значення преміксів у годівлі тварин.
35. Фактори, що забезпечують одержання молока високої якості.
36. Контрольна відгодівля. Оцінка кнурів і маток та якості потомства методом контрольної відповіді.
37. Кормові добавки для підгодівлі бджіл.
38. Організація кормової бази для вирощування і відгодівлі тварин.
39. Годівля та утримання овець.
40. Характеристика стресів та їх вплив на продуктивність тварин.
41. Інтенсивна відгодівля свиней.
42. Сучасні технології заготівлі та зберігання силосу.
43. Виробництво яловичини в молочному скотарстві.
44. Типи спеціалізованих свинарських підприємств.
45. Промислова переробка яєць (виготовлення меланжу, яєчного порошку).
46. Отарна система ведення вівчарства.
47. Фактори, які впливають на якісні показники молочної продуктивності.
48. Концентровані корми, їх склад, поживність, використання.
49. Структура рецептів комбікормів для птиці.
50. Системи та способи утримання курей промислового стада.
51. Репродукція бджолиних сімей. Методи виведення бджолиних маток.
52. Медоносна база бджільництва, шляхи її поліпшення.
53. Основні лінії, типи, породи виведені в Україні для впровадження промислової гібридизації.
54. Технологія виробництва прополісу, пилку, маточного молочка.
55. Значення преміксів у годівлі тварин.
56. Прибирання і видалення гною на молочних фермах. Виробництво біогазу із гною.
57. Утримання та годівля коней за промислової технології виробництва.
58. Особливості годівлі племінного молодняка свиней.
59. Годівля та утримання овець.
60. Організація кормової бази для вирощування і відгодівлі тварин.
61. Характеристика стресів та їх вплив на продуктивність тварин.
62. Інтенсивна відгодівля свиней.
63. Основні ланки системи організації племінної роботи у птахівництві.
64. Характеристика показників якості свинини, їх зміни під впливом умов годівлі і селекції.
65. Промислова переробка яєць (виготовлення меланжу, яєчного порошку).
66. Профілактика дефіциту мінеральних елементів у годівлі тварин.
67. Біологічні особливості коней та їх господарське використання.
68. Концентровані корми, їх склад, поживність, використання.
69. Фактори, які впливають на якісні показники молочної продуктивності.
70. Особливості виробництва молока в фермерських господарствах.
71. Досягнення науки і практики в підвищенні продуктивності тварин.
72. Особливості інкубації яєць птиці різних видів.
73. Технологія виробництва меду і воску.

74. Сучасні технології заготівлі та зберігання сінажу.

75. Економічна оцінка виробництва молока за впровадження промислової технології і потоково-цехової системи.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановський Д.І., Герасимов В.І., Сокрут О.В. та ін. Свинарство: селекція, технологія. *Монографія*. Х.: Еспада, 2011. 248 с.
2. Берник І.М., Соломон А.М., Фаріонік Т.В. Ветеринарно-санітарна експертиза продуктів тваринного та рослинного походження. Вінниця. Видавничий центр ВНАУ, 2020. 232 с.
3. Бесулін В.І., Гужва В.І., Куцак С.М. Птахівництво і технологія виробництва яєць та м'яса птиці. Біла Церква. 2003. 448 с.
4. Бородай В.П., Сахацький М.І., Вертійчук А.І., Мельник В.В., Пономаренко Н.П., Базиволяк С.М., Краснощок В.Г. Технологія виробництва продукції птахівництва. Вінниця: Нова Книга. 2006. 360 с.
5. Бусенко О.Т., Столюк В.Д. та ін. Технологія виробництва продукції тваринництва. К.: Аграрна освіта, 2013. 432 с.
6. Волощук В.М. Теоретичне обґрунтування і створення конкурентоспроможних технологій виробництва свинини: *Монографія*. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2012. 350 с.
7. Галібаренко М., Смірнов О., Пасічний В., Рябоконт Ю. та ін. Підприємства птахівництва. ВНТП-АПК-04.05. Київ, Мінагропром України. 2005. 90 с.
8. Герасимов В.І., Барановський Д.І., Хохлов А.М., Рибалко В. П., Засуха Ю.В., Технологія виробництва продукції свинарства. Харків. Еспада, 2010. 448 с.
9. Герасимов В.І., Засуха Ю.В., Нагаєвич Л. М. Свинарство і технологія виробництва свинини. Харків. 2003. 243с.
10. Герасимов В.І., Засуха Ю.В., Нагаєвич Л. М. Практикум із свинарства і технології виробництва свинини. Х.: Еспада, 2003.
11. Гопка Б.М., Хоменко М.П., Павленко П.М. Конярство. К.: Вища освіта, 2004. 320 с.
12. Гопка Б.М., Скоцик В. Є., Павленко П. М., Хоменко М. П., Колот В. І. Практикум з конярства. К.: Вища освіта, 2011. 384 с.
13. Гужва В.І., Куцак С.М. та ін.; Птахівництво і технологія виробництва яєць та м'яса птиці. Біла Церква, 2003. 448 с.
14. Дяченко Л.С., Бомко В.С., Сивик Т.Л. Основи технології комбікормового виробництва: навч. посібник. Біла Церква, 2015. 306 с.
15. Засуха Ю.В., Нагаєвич В.М., Хоменко М.П. та ін. Технологія виробництва продукції свинарства. Вінниця: Нова Книга, 2006. 336 с.
16. Засуха Т.В., Зубець М.В., Сірацький Й.З. та ін. Розведення сільськогосподарських тварин з основами спеціальної зоотехнії. К.: Аграрна наука, 1999. 512 с.

17. Захаренко М.О. Яремчук О.С., Поляковський В.М. та ін. Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання кролів. Вінниця: ВНАУ, 2018. 578 с.
18. Захаренко М.О., Поляковський В.М., Шевченко Л.В. та ін. Системи утримання тварин: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 424 с
19. Зінченко О.І. Кормовиробництво. Київ: Вища школа, 1994. 440 с.
20. Ібатуллін І.І., Мельничук Д.О., Богданов Г.О., Столярчук П.З. та ін. Годівля сільськогосподарських тварин. Вінниця: Нова книга, 2007. 16 с.
21. Ібатуллін І.І., Сринов Л.М., Цицюрський Л.М. та ін. Вирощування ремонтного молодняка сільськогосподарських тварин. К.: Урожай, 2003. 248 с.
22. Ібатуллін І.І., Панасенко Ю.О., Кононенко В.К. та ін. Практикум з годівлі сільськогосподарських тварин. К.: Вища освіта, 2003. 432 с.
23. Ібатуллін І.І., Панасенко Ю.О., Кононенко В.К. та ін. Практикум з годівлі сільськогосподарських тварин. К.: Вища освіта, 2003. 432 с.
24. Калетник Г.М., І.В. Гончарук, Т.В. Ємчик, С.М. Лутковська. Вінниця. ВНАУ, 2020.307 с.
25. Костенко В.І. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини. К.:Урожай, 1995. 470 с.
26. Костенко В.І. Практикум із скотарства і технології виробництва молока та яловичини. К.: Урожай, 1996. 256 с.
27. Мегедь О.Г., Поліщук В.П. Бджільництво. К.: Вища школа. 1987. 336 с.
28. Новгородська Н.В. Корми, м'ясо, вироби із свинини. Вінниця: ТОВ «Друк», 2021. 172 с.
29. Паладійчук О.Р. Вплив екзогенних факторів на живлення молодняку великої рогатої худоби. *Монографія*. Вінниця: Видавництво ТОВ: Друк, 2020. 144 с.
30. Підпала Т.В. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини: Навчальний посібник. Миколаїв: МДАУ. 2007. 359 с.
31. Поліщук В.П. Бджільництво. К.: Вища школа. 2001. 287 с.
32. Рябоконь Ю.О. Каталог племінних ресурсів сільськогосподарської птиці. К.: Атмосфера, 2006. 80 с.
33. Разанова О.П., Чудак Р.А. Ефективність використання у тваринництві біологічно активних добавок на основі підмору бджіл: *Монографія*. Вінниця: РВВ ВНАУ, 2018.138 с.
34. Рубан Ю.Д. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини. Х.: Еспада, 2002. 576 с.
35. Рябоконь Ю.О. Каталог племінних ресурсів сільськогосподарської птиці. К.: Атмосфера, 2006. 80 с.
36. Сироватко К.М., Зотько М.О. Технологія кормів та кормових добавок: навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ. 2020. 263 с.

37. Скоромна О.І., Разанова О.П., Поліщук Т.В., Берник І.М., Паладійчук О.Р. Науково обґрунтовані заходи підвищення молочної продуктивності корів та покращення якості сировини в умовах виробництва. ТОВ Друк. 2020. 176 с
38. Сухарльов В.О., Дерев'янка О.П. Вівчарство. Харків: Еспада. 2005. 256 с.
39. Статистичний збірник. Тваринництво України. 2020 рік.
40. Чудак Р. А., Подолян Ю. М. Ефективність використання пробіотичної добавки у годівлі сільськогосподарської птиці. *Монографія*. Вінниця: РВВ ВНАУ, 2015. 156 с.
41. Чудак Р.А., Побережець Ю.М., Вознюк О.І. Ефективність використання фітобіотики з ехінацеї блідої у годівлі перепелів. Вінниця: Видавництво ТОВ Друк, 2020. 197 с.
42. Шалімов М.О. Інтенсивні технології виробництва продукції тваринництва. Одеса. 2020. 181 с.
43. Штомпель М.В., Вовченко Б.О. Технологія виробництва продукції вівчарства. К.: Вища освіта, 2005. 343 с.
44. Яремчук О.С., Варпіховський Р.Л. Санітарно-гігієнічна оцінка умов вирощування нетелів за різних способів утримання ремонтних телиць: *Монографія*. Вінниця : РВВ ВНАУ, 2019. 180 с.